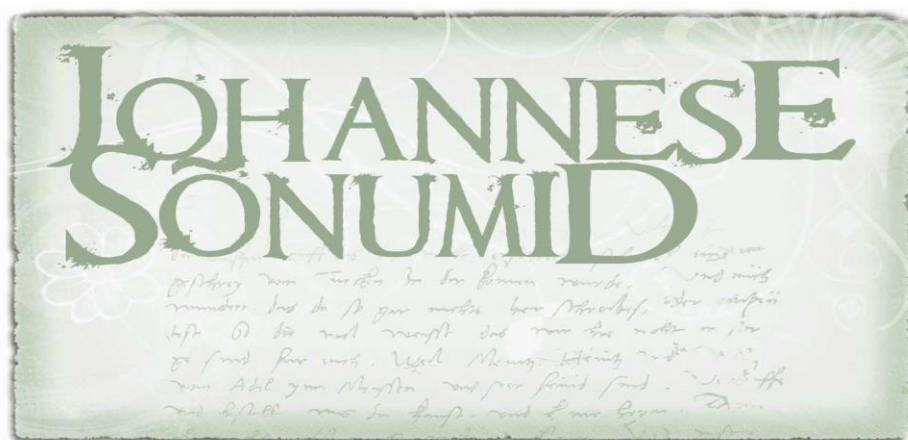

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus JUUNI 2024

Hea kaasteeline Haapsalus ja kõikjal, kus Johannese Sõnumeid loed. Kutsun Sind osa saama EELK kirikupäevast ja vaimulikust laulupeost „Rõõm üle maa” 27.–30. juunini Viljandis (<https://kirikupaev.eelk.ee/kirikupaev-2024/programm>).

Teoloog ja kirikuõpetaja Evald Saag kirjutab kord oma abikaasale Agnesele: „Igaüks on olnud rõõmus. Aga mitte alati. Küll oleks hea eluaeg rõõmus olla. Rõõm hoiab noorust, rõõmuga ei lähe vanaks. Jeesus kuulutab rõõmusõnumit. Kõigile. Ka meile. Mitte pattu ja karistusi.

Rõõmuga jätkub talenti terveks eluks.”

Rõõmuga ütlen tervitusi suvisest hansalinnast Viljandist, kuhu juuni viimaseks nädalavahetuseks koguneb tuhandeid lauljaid, pillimängijaid, kuulajaid, uudistajaid ja osasaajaid, et üheskoos pidada vaimustav ja osaduslik pidu Jumala auks ja meie endi rõõmuks. Tõesti, rõõm hoiab noorust, rõõmuga ei lähe vanaks. Rõõmustades püsivad nooruslikuna, tulevikku vaatavana ja teotahtelisena ka meie kirik ja rahvas.

Viljandist on tänavu saanud piiskopilinn – esimest korda meie linna pikas ajaloos. Selle sündmuse tähistamiseks ning Viljandi vaimsusest osasaamiseks sobivad kirikupäev ja vaimulik laulupidu suurepäraselt. See on otsekui kirikurahva ühine palverännak Viljandisse, Lõuna-Eesti piiskopkonna vastsesse keskusesse.

Täitku rõõm Jumala armust ja armastusest meie südamed ja meie maa!

Marko Tiitus

EELK Lõuna-Eesti piiskopkonna piiskop

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA JUUNIS 2024

- P, 2. juuni** kl 11 leeripüha jumalateenistus armulauaga. Hõbe- ja kuldleer. 2. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Kaduvad ja kadumatud aarded“. Teenivad piiskop Anti Toplaan, emeriitpiiskop Tiit Salumäe, õpetaja Mart Salumäe ja Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe, laulab toomkoor (toomkirik).
- T, 4. juuni** kl 12 Eesti lipp 140. Pidulik lipupäeva tähistamine, linnavalitsus pakub kohvi ja kringlit (lipuväljak);
kl 18.30 toomkooori lauluproov (Jaani saal).
- K, 5. juuni** kl 18 kontsert. Esineb sümfooniaorkester Karlsruhest Saksamaalt (toomkirik).
- R, 7. juuni** kl 9 hommikupalvus. Teenib Tiina Kütt (Jaani kirik).
- P, 9. juuni** kl 11 jumalateenistus armulauaga. 3. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Südame kõne Jumalaga“. Teenivad abipraost Küllike Valk ja Teno Ilves, orelil Marge Kivi (toomkirik).
- R, 14. juuni** kl 9 hommikupalvus. Teenib Siim Kallas (Jaani kirik);
kl 11 juuniküüditamise mälestuspäev. Teenib õpetaja Mart Salumäe. Kõneleb Eesti Memento Liidu esimees Arnold Aljaste (toomkiriku ristimiskabel).
- P, 16. juuni** kl 11 jumalateenistus armulauaga. 4. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Kadunud ja jälle leitud“. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Tiina Kütt, organist Lia Salumäe (toomkirik).
- K, 19. juuni** kl 18 Viljandi laulupeo lauluproov (Jaani kirik).
- R, 21. juuni** kl 9 hommikupalvus. Teenib emeriitpiiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik).
- L, 22. juuni** kl 20 orelipooltund, orelil Lia Salumäe. Pühendatud Haapsalu Jaani kiriku orelile 90. aastapäevale. Sisepääs annetusega (Jaani kirik).
- P, 23. juuni** kl 11 võidupüha jumalateenistus armulauaga. 6. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Halastage“. Teenivad õpetaja Mart Salumäe, vikaarõpetaja Kristel Engman ja Siim Kallas, organist Lia Salumäe (toomkirik);
kl 13 kultuurilooline jalutuskäik Haapsalu vanal kalmistul. Küünalde süütamine haudadel ning mälestuspalvus. Ülla Paras ja õpetaja Mart Salumäe;
kl 15 surnuaiapäha Haapsalu Metsakalmistul. Teenib õpetaja Mart Salumäe, organist Lia Salumäe.
- N, 27. juuni** kl 21 kontsert. Tõnu Kõrvits Triloogia I „Sina oled Valgus ja Hing“, Läti Raadio koor, Tallinna Kammerorkester, dirigent Risto Joost. Pilet 30 €, triloogiapilet 65 € (toomkirik).
- R, 28. juuni** kl 9 hommikupalvus. Teenib Siim Kallas (Jaani kirik);
kl 21 kontsert. Tõnu Kõrvits Triloogia II „Lageda laulud“, Voces Tallinn ja Tallinna Kammerorkester, dirigent Risto Joost. Pilet 30 € (toomkirik).
- L, 29. juuni** kl 21 kontsert. Tõnu Kõrvits Triloogia III „Tiibade hääled“, Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester, dirigent Risto Joost. Pilet 30 € (toomkirik).
- P, 30. juuni** kl 11 apostlite pühapäeva jumalateenistus armulauaga. Teema: „Issanda teenistuses“. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe (toomkirik).

EELK JAGATI PIISKOPKONDADEKS

Selle aasta mai oli EELK jaoks ajalooline. EELK Kirikukogu kevadistungil aprillis moodustati meie kirikus neli piiskopkonda – Tallinna piiskopkond, Põhja-Eesti piiskopkond, Lõuna-Eesti piiskopkond ja Saare-Lääne piiskopkond.

23. aprillil ordineeriti piiskoppideks õpetajad Ove Sander, Marko Tiitus ja Anti Toplaan. 1. mail seati Põhja-Eesti piiskopkonna piiskopi ametisse Ove Sander Tallinnas, 9. mail toimus Saare-Lääne piiskopkonna piiskopi Anti Toplaane ametisse seadmine Kuressaares ja 20. mail seati Viljandis Lõuna-Eesti piiskopi ametisse Marko Tiitus.

Peapiiskop Urmas Viilma palvel juhtis uute piiskoppide ordinatsiooni ja ametisse seadmiste jumalateenistuste ettevalmistuskomisjoni tööd piiskop emeeritus Tiit Salumäe, kellel on EELKs pikim praktika ja kogemus piiskoppide ja peapiiskoppide ametisse seadmiste korraldamisel.

Mart Salumäe

SAAME TUTTAVAKS – MAI-ELLEN KOOP: ARMASTUSEGA TEHTUD TÖÖ EI VÄSITA

1. mail 82aastaseks saanud Mai-Ellen Koop on meie koguduses nii palju ülesandeid täitnud, et ei jõua üles lugeda: personali- ja diakooniatöötaja, juhatuse ja nõukogu liige, sinodi asesaadik, Vana kalmistu hoolekogu eesistuja, naisringi juhendaja, kirikuvalvur, abiline siin ja seal. Viimastel aastatel tervise tõttu koduseks jäänud proua on endiselt särasilmne ja rõõmus. Lahkelt võtab ta mind oma hubases kodus vastu ja juhatab jutuvestmiseks oma lemmikpaika rõduakna all.

Põline haapsallane Mai-Ellen Koop sündis perre, kus olid armastavad vanemad ja neli toredat suurt venda, kellest vanim juba 16 ja noorim 3. Täitus ema suur unistus pisitütresesest. Kahjuks oli emal raske haigus, mis sundis ta varsti voodisse jääma, ja Mai-Ellen ainsa tütrena oli väiksest peale tema hooldaja. Isa oli väga töökas ja hoolitsev, lapsed abistasid majapidamistöodes. „Mu isa oli väga korrektne ja tark,” meenutab Mai-Ellen. „Tema juurde ei saanud minna teise peale

kaebama, sest siis ta kohe küsis: „Aga mida sina tegid?” Alati pidime ennast ja oma käitumist analüüsima.” Ema suri, kui Mai-Ellen oli 14. Liiga ruttu pidi tüdruk saama täiskasvanuks.

Ameti poolest on Mai-Ellen olnud elupõline ametnik. Ta on teinud personalitööd, olnud perekonnaseisuametnik ja osakonnajuhataja, elukestev õppur ja enesetäiendaja. 17aastasena tutvus ta endast seitse aastat vanema noormehe Alfrediga, kellega abiellus 18aastasena. Kuigi verinoor, tundis naine end selleks täiesti valmis olevat. Perre sündis kaks last. Oli ilusaid ja oli raskeid aegu. Mai-Elleni ja Alfredi abielu kestis 58 aastat, kuni viis aastat tagasi lahkus mees raske haiguse tõttu. „Jumal teab, millal ta kellegi elupäevad lõpetab, ja sellega tuleb leppida,” tõdeb Mai-Ellen.

Leerist koguduse kaastööliseks

Mai-Ellen puutus lapsena kokku eri konfessioonidega. Isa kuulus õigeusu kirikusse, ema oli metodist ja emaema oli luterlane. Väikse tüdrukuna käis ta sageli koos vanaemaga Haapsalu Jaani kirikus. Usklike vanemate soovi kohaselt jäi Mai-Ellen parteituks, mis oli kommunismiajal ametnikuna raske. Kui nõukogude aeg mööda sai ning Haapsalu toomkirik taas korda tehti ja kasutusele võeti, tuli Mai-Ellen leeri, olles enne seda käinud kaks aastat piiblikoolis. „Mu ema isa laulatati 1922. aastal lossikirikus ja mulle on see kirik kõige südamelähedasem,” põhjendab ta oma valikut selle kiriku kasuks. 70 aastat pärast oma armsate vanemate laulatust andis ta samas kirikus leeritootuse.

Koguduses oli sel ajal palju tööd ja koguduse õpetaja Tiit Salumäe kutsus Mai-Elleni kohe kaastööliseks. Alguses aitas ta personaliküsimustega, tema tehtud on koguduse tollased töölepingud. Siis sai ta endale ülesandeks kogudusele äsja tagastatud Vana kalmistu korrastustööde juhtimise. Kalmistu hoolekogu eesistujana tuli mobiliseerida vabatahtlikke abilisi, et võssa kasvanud surnuaeda korrastada. Hiljem võttis selle üle Madis Kütt, kes kogudusega liitus.

Vana kalmistu on Mai-Ellenile väga oluline, sest sinna on maetud ta vanemad, vanavanemad ja ema õed-vennad. Haudade korrashoidmine on ikka olnud tema südameasi. Nüüd, kus naise tervis teda enam eriti toast välja ei luba, palub ta oma lastel haudu hooldamas käia. Aga süda ikka igatseb. Igatseb surnuaeda lähedaste haudadele, ja igatseb ka kirikusse. „Kirikulaulust tunnen suurt puudust,” tunnistab ta silmanurgast liigutusepisarat pühkides. Tänu laste abile on Mai-Ellenil nüüd seadistamist ootamas elektriline ratastool, millega ta peagi neid paiku külastada loodab.

Mai-Ellen oli mitmes juhatuse ja nõukogu koosseisus. Kümme aastat juhtis ta koguduse naisringi tegevust. See oli aktiivne ja käsitööhuviline seltskond, kellega tehti kirikus ka kaks käsitöönäitust. Näituse jaoks tikitud pealkirigi on kenasti alles hoitud. „Ma annaksin need materjalid ja pildid hea meelega koguduse arhiivi,” lausub Mai-Ellen mulle fotoalbumit näidates. Ta töötas 12 aastat toomkirikus valvurina, tutvustas turistidele kiriku ajalugu ja koguduse tööd, müüs kirjandust ja meeneid. „Kui ka kirik vahel turistidest tühi oli, ei tundnud ma ennast seal kunagi üksi,” räägib ta.

Kõige suuremat pühendumust nõudnud ülesandeks peab Mai-Ellen ühe voodihaigeks jäänud koguduseliikme igapäevast hooldamist vabatahtliku töötegijana – neli aastat järjepanu. Kuna haige naise kodu põles ühel öösel ootamatult maha, tuli lisaks hooldamisele vahepeal talle rajada ka uus kodu ja hankida kõik eluks vajalik. Kui sa aitad hea meelega ja armastusega, siis sa ei väsi – seda on Mai-Ellen oma nahal kogenud. Siis ei heiduta takistused ega tagasilöögid, sest Jumal õnnistab seda tööd ja annab jõudu edasi minna.

Üks kauneim mälestus koguduse elust on piiskop Tiit Salumäe introduksiooniteenistus toomkirikus 1. mail 2015. „Kõik oli väga pidulik,” meenutab Mai-Ellen, keda uhkes rüüs piiskop

ka sünnipäeva puhul õnnitles. Ta on tänulik, et kirikuõpetaja emeeritus koos abikaasaga käis teda nüüd kodus õnnitlemas. Uue õpetaja Mart Salumäega oli tore taasnägemine üle 30 aasta, sest omal ajal kohtuti diakooniakoolitustel.

Päev algab ja lõpeb palvega

Vahel tunneb Mai-Ellen siiski ka üksildust, aga ta ei jää käed rüpes nukrutsema. Tegemist on kodus küllaga. Tema hommik algab vaimuliku raadiomõtiskluse kuulamisega. Pärast hommikukohvi asub ta kirjutama või raamatupidamistöid tegema. Mõnel päeval teeb paari päeva söögi valmis ja vahel küpsetab. Pärastlõunal tuleb uinakut teha ja seljale puhkust anda. „Siis loen või vahel tuleb keegi külla. Mulle meeldib väga oma rõdul istuda ja nautida Paralepa metsa avanavat looduspäanoraami,” ütleb Mai-Ellen ja kinnitab, et ootab väga ka koguduseliikmeid ja endisi naisringi kaaslasi endale külla. Öhtud mööduvad teleri ees koos lemmikseriaalide ja uudistega. „Päevauudiseid vaadates ma ikka palun, et see sõda ükskord lõpeks ja et Eestis rahu säiliks,” ohkab ta. Vaimulikku kosutust ja tuge pakuvad Mai-Ellenile A.J. Russeli väärtuslik raamatuke „Jumal kõneleb”, Raadio7 saated ja jumalateenistuste salvestised. Ühe sõbrannaga saab ka telefoni kaudu ühises palves olla.

Sügiseti meeldib toimekale naisele hoidiseid teha. Mõnusaid ahjuõunu, mis on sügavkülmast välja võetud, saan minagi koos jäätisega nautida. Kahjuks ei luba tervis teda enam õue aiatöid tegema. See on nüüd laste õlul, sest isekasvatatud tomatitaimed vajavad kasvuhoonesse istutamist ja kastmist, muru vajab niitmist. Mai-Ellen jälgib oma aiamaad enamasti rõduaknast.

Kõige suurem rõõm ja kingitus on olla ema, vanaema ja vanavanaema. Poeg Markol on kaks last ja kaks lapselast, tütar Marjel kaks last. „Nad kõik väga hoiavad mind,” rõõmustab Mai-Ellen ja on tänulik iga nende külaskäigu üle. Järeltulevatele põlvedele kogub ja säilitab Mai-Ellen oma esivanemate pärandit. 2010 valmis tal mälestusteraamat „Meelespea” ja hetkel on pooleli selle järg „Meelespea jälgedes”.

Kirjutada ja meenutada on Mai-Ellenil palju. Ülla Parase õhutusel on ta hakanud kirja panema oma meenutusi nõukogudeaegsest Haapsalust. Temalt on palutud kirjutisi metsamajandist ja Lääne Kalurist. Poolikud kirjatööd on suur ülesanne – annaks Jumal veel aega ja hoiaks mälu.

Oma päeva lõpetab proua Mai-Ellen alati palvega, mille õpetas talle armastatud vanaema: „Kallis Jeesus, tee mind vabaks, et ma rahulisti magaks, ja mu südant pühitse, et ma saaksin taevasse.”

Maria Strauss

Mai-Ellen Koop oma 70. sünnipäeval koos tütretütrega Maria Heleeniga.

„PIIBEL KÖÖGIS”

Viimsest teekonnast, teekonnakommidest ja puljongist pirukaga

Päikeseline laupäeva pärastlõuna emadepäeva eelõhtul 11. mail. Jaani kiriku keskosast kuni altarini oli kaetud valgete linadega pikk ja pidulik laud, mida ilmestavad musta lindiga küünlad, koht lahkunu mälestuseks, aurav puljong ja värske pirukas. Vaikselt ja pühalikult kogunetakse ümber laua.

Õpetaja Mart Salumäe loeb palve. Tunne on, nagu oleks sattunud peietele, kuid peielaua pidamise koht on veidi ebaharilik ja meid ei ole kokku toonud mitte ühine lein ja lahkunu ärasaatmine, vaid soov rääkida inimese lahkumisest ja matusetavadest. „Piibel köögis” üheksanda hooaja viimase kokkusaamise külaline on kultuuriloolane ja etnograaf Marju Kõivupuu. Kuulates tema tähelepanekuid ning põhjalikke lugusid surma- ja kalmistukultuurist kulgeb aeg märkamatuks. Kogu hooaja vältel oleme oma kokkusaamistel rääkinud mitmesugustest rännakutest. On vägagi sümbolne, et viimasel kohtumisel räägime inimese viimsest teekonnast ja sellega seotud tavadest. Meil, nii nagu me istume ümber mõttelise peielaua, on ka meie vestlusringi keskmes suuresti matustega seotud toidukombestik.

Saame teada, et igal Eesti piirkonnal on oma eripäradega matusekombestik ning toitudel ja nende ühisel söömisel on matuse tavades väga oluline roll. On alust arvata, et lahkunu kalmul söömine on olnud üks esimesi ohverdamistoiminguid. Surnule ohverdamine on tähendanud ühtlasi kodukäija tõrjet. Rituaalne loomatapmine matusteks on tuntud paljude põlisrahvaste juures. Traditsiooniliselt on matuste puhul tapetud lihloom, soovitavalt oma laudast.

Ühine toiduvõtmine on inimesele omane – see on sotsiaalsete sidemete loomise ja ürgne jagamise viis. Oma toidud kuuluvad matuse iga rituaali juurde – kindlad toidud on olnud surnu matmiseks ettevalmistamisel, lahkunu saatmisel kodust kalmistule, surnu matmisel kalmistul ja kõige lõpuks suurem peiesöömaaeg pärast surnuaialt tulekut. Kuulsime, et on ka paiku, kus on pakutud toitu surnuaia väravas neile, kes peielauas osaleda ei saanud.

Toidud on olnud piirkonniti erinevad. Huvitava tõigana saime teada, et näiteks Setumaal on esimene peiete toit olnud herned meega, ja ka seda, et meie baltisaksa kultuuriruumis on tuntud erikujundusega matusekommid. Omal ajal olid mustad matusekommipaberid narmastega. Seejuures osutasid pikemad ja peened narmad pika elutee käinud lahkunule, lühemad ja laiamad

aga noorema inimese või lapse surmale. Sageli oli neile lisatud temaatilisi salme, luuletusi või palveid. Lõuna-Eestis on matusekommid tänapäevalgi kasutusel. Kõige sagedamini Teekonna kommid või muud tumedas paberis kommid. Tänapäeval saab e-poodidest tellida spetsiaalseid matusekomme või temaatilisi maiustusi. Küllap on kommade jagamisel ka praktiline põhjendus – tõstab ju magus amps kiiresti veresuhkru taset ja leevendab veidi kurbust.

Maitsvat puljongit ja eelmisel õhtul valmis küpsetatud pirukat süües saime vastuse ka küsimusele, miks meie peielaudades on puljongil ja pirukal nii oluline roll. Marju Kõivupuu kohaselt on tegemist baltisaksa köögi eeskujul kasutusele võetud kooslusega, mis on muutunud pärast surnuaialt tulekut rituaalseks toiduks, mis kiiresti soojendab ja annab energiat. Võib ju isegi suhteliselt soojal päeval hakata matustel jahe, soe toit aga tekitab mõnusa enesetunde ja maandab pingeid.

Peielaud on austusavaldus lahkunule ning mälestamise ja meenutamise aeg. Sellel on ka hingehoidlik roll – ühine jagamine aitab leevendada kaotusvalu ja on osa leinateraapiast. Seepärast on väga oluline julgelt jagada mälestusi lahkunust. Peiesöömingust võtab sümboolselt osa ka lahkunu hing ning talle on kaetud lauas oma koht, mis on tähistatud leinalindiga kaunistatud küünlaga, ristatud noa-kahvliga. Uuema aja komme on lisada ka musta lindiga ümbritsetud foto lahkunust.

Inimese lahkumise ja viimase ärasaatmisega on seotud väga palju rituaale. Osa neist on ajast aega edasi kandunud, kuid see valdkond on alati ka n-ö oma aja pitseriga. Peielaud on üks neid matusekombestiku tavaid, mis sisu mõttes on samaks jäänud, kuigi vorm võib olla ajas muutuv. Mida rohkem sellest teame, seda väiksem on meie kohmetus peielauas olles.

Surma- ja matusekultuurist ning ka nendega seotud söögitraditsioonidest saab lugeda lähemalt Marju Kõivupuu hiljuti ilmunud raamatust „Inimese lahkumine” (Pegasus 2024).

„Piibel köögis” kokkusaamised on selleks hooajaks lõppenud, kuid jääme ootama juubelihõngulise kümnenda hooaja algust septembris.

Aitäh kõigile huvilistele ja osalejaile ühise rännaku eest!

Kristel Engman

TOETA „PIIBEL KÖÖGIS” KOKARAAMATU ILMUMIST

„Piibel köögis” toimkonna suur eesmärk on välja anda kokaraamat retseptidega, mida aastate jooksul on piiblitundide sarjas proovitud. Peamine on aga inspireerida kaasteelisi ja teisi kogudusi sellesarnaseid piiblitunde pidama ja otsima pühakirjast midagi, mis meid tänapäeva maailmas kõnetab ja liidab, nagu näiteks head maitseelamused. *Maitske ja vaadake, et Issand on hea.* Ps 34, 9

„Piibel köögis” kokaraamatu väljaandmise toetuseks on oodatud annetused koguduse arvelduskontole EE037700771009920397 (LHV), EELK Haapsalu Püha Johannese Kogudus. Sihtotstarbelistelt nimelistelt annetustelt arvestatakse tulumaksusoodustust samuti nagu liikmeannetustelt.

TEATER ÄRGITAS MÕTLEMA JA KÜSIMA

13. mail käisid koguduse teatrisõbrad vaatamas Ugala teatri lavastust „Meie klass”, mida mängiti KUMU auditooriumis. Autor on Poola näitekirjanik Tadeusz Słobodzianek. Paari sõnaga kokku võttes rääkis teatritükk ühe klassi õpilaste elukäigust umbes 65 aasta vältel: 1930. aastate keskpaigast kuni selle sajandi alguseni. Klass, kus õpivad koos nii juudid kui ka poolakad; kus – nagu noorte seas ikka – tekivad esimesed kiindumised; kus elu näib võimalusi pakkuv. Kahjuks nägi saatus 1919–1920 sündinuile ette väga käänulist eluteed.

Poola oli marssali ja riigipea Józef Piłsudski ajal juutidele rahuldav elukeskkond. Pärast tema surma 1935. aastal hakkas pead tõstma rahvuslus ja juutide vaenamine. See saab alguse üsna „süütutest” asjadest. Näiteks peavad juudi lapsed istuma klassis tagumistesse pinkidesse, et mitte segada poolakatel (katoliiklastel) palvetada; visatakse sisse mõned juutide äride aknad jne. 1939. a pärast Molotovi-Ribbentropi pakti sõlmimist okupeerib Nõukogude Liit Poola. Algavad repressioonid: küüditatakse nii poolakaid kui ka juute. Paljudki juudi noored lähevad aga kaasa Nõukogude propagandaga, sest ideed rahvaste võrdsusest on vastukaaluks poola rahvuselusele. 1941 okupeerib Saksamaa Ida-Poola alad ja algavad uued pogrommid. Ka näidendi kooliklass on polariseerunud, toimuvad räiged teod (tapmine, vägistamine), (klassi)vend ei tunne (klassi)venda. Linnakese juute mõnitatakse, pannes neid lusikatega haljasalasisid rohima. Lõpuks aetakse nad ühte küüni ja põletatakse elusalt. Joonistuvad välja eri tüpaažid nagu ekstreemsetes oludes ikka. Zygmunt – mees, kes kohaneb iga võimu ajal, osates osavalt ka pooli vahetada. Menachem – mees, kes läheb kaasa nõukogude põhimõtetega, kuid kes ei põlga KGB-lasena ära ka oma klassivendade peksmist. Olgu öeldud, et Menachem pääseb elusana tänu oma klassiõele, kes teda kogu sõjaaja oma laudalakas varjab. Władek – mees, kes näiliselt on kõrvalseisja, kuid kes tormab nagu rüütel valgel hobusel päästma oma abikaasat (klassiõde), olles küll selleks sunnitud tapma oma klassivenna. Jne, jne. Lavastuse kavalehel on toodud Immanuel Kanti mõte: Kaks asja ei lakka mind hämmastamast – tähistaevas meie peade kohal ja moraalseadus meie sees. Jah, ega me oma rahulikus ja sissetöötatud maailmas ei kujuta ju ette, kuidas säilitada moraalikompassi õiget kurssi ekstreemsetes oludes.

Võib küsida, kas see etendus oligi siis ainult süngetest asjadest. Suures osas tõesti, sest ajad ja olud, millest tükk räägib, olidki pehmetelt öeldes keerulised. Isegi sõjajärgsetel aastatel oli ja on palju vaidlusi selle üle, kui palju osalesid juudid pogrommides poolakad. Kui üks Poola president on juutide ees vabandanud, siis teine on leidnud, et hoopis juudid peaksid vabandama selle eest, et tehti koostööd Nõukogude okupantidega. Ilmselt ei ole andeks palumist ja andestamist kunagi

liiga palju.

Rõõmsamaid ja helgemaid hetki näidendis oli, kasvõi ridade vahel ja läbi pisarate: ühislaulmised, kui kõik oli veel helge; klassivenna, kes läks Ameerikasse rabiks õppima, kirjade lugemine; heebreakeelsed toostid kristlaste pulmas; nende, kes tulid eluga läbi sõjaaja, uhkus oma perede ja laste üle; eluõhtul vanadekodusse jõudnute rõõm selle üle, et näeb 50 telekanalit, jm. Loomulikult kandsid ka ellujäänud moel või teisel oma pagasis kõiki raskete aegade varje. Aga niisugune elu kord on: kõrvuti ongi eri poolused. Igatahes pani see teatritükk mõtlema ja küsimusi esitama.

Tiia Laar

ÜLESKUTSE TOETADA KOGUDUSEMAJA REMONTI

Kestab sihtotstarbeliste annetuste kogumine KOGUDUSEMAJA (Kooli 6, Haapsalu) ruumide renoveerimiseks, et kogudus saaks selles ajaloolises hoones kasutusele võtta ka need ruumid, mis veel ootavad põhjalikku remonti ja korrastamist. Mai alguseks õnnestus laenu abil renoveerida õpetaja ametikorteriks kahetoaline pind. Laenukohustus on 15 000 eurot, mille tagasimaksmiseks ootame lahkete annetajate abi.

Kogudus on eelmiste aastate jooksul hoone korrastamiseks palju teinud, kuid renoveerimistööde jätkamiseks otsime endiselt võimalusi. Majal on uus katus, taastatud on hoone ajalooline välisilme ja kasutuskõlblikuks on remonditud koguduse kantselei ruumid.

Sihtotstarbelistelt nimelistelt annetustelt arvestatakse tulumaksusoodustust sama moodi nagu liikmeannetustelt.

Pangakontod: EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus, EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank). Selgitus: kogudusemaja.

KUULAMISSOOVITUSED

Pakun juunikuusse kuulamiseks taas midagi Klassikaraadiost. Seekord saatest „Jutujärg”, kus mai viimasel nädalal luges näitleja Juhan Viiding (salvestatud 1994) kauaaegse Viljandi Maakiriku pastori, Eesti Vabariigi kunagise ministri ja diplomaadi ning kirjaniku Jaan Lattiku 1948. a eksiilis ilmunud raamatut „Viljandi kirikumõis kõneleb”.

<https://klassikaraadio.err.ee/1609341497/jutujarg-viljandi-kirikumois-koneleb-1>

<https://klassikaraadio.err.ee/1609342433/jutujarg-viljandi-kirikumois-koneleb-2>

<https://klassikaraadio.err.ee/1609343423/jutujarg-viljandi-kirikumois-koneleb-3>

<https://klassikaraadio.err.ee/1609344737/jutujarg-viljandi-kirikumois-koneleb-4>

<https://klassikaraadio.err.ee/1609345748/jutujarg-viljandi-kirikumois-koneleb-5>

KUU JUHTSALM JA PALVE

Issand, sina üksi oled kõigi maa kuningriikide Jumal, sina oled teinud taeva ja maa.

2Kn 19,15

Ei ole ju erinevust juudi ja kreeklase vahel, sest seesama Issand on kõikide Issand, rikas kõikide heaks, kes teda appi hüüavad. Rm 10, 12

Issand, Sinu arm ulatub kõigi rahvasteni, Sina oled meie Looja ja Lunastaja, Sinu valitsus ja au on igavene. Olgu meie süda avatud Sinule ja oma ligimestele, aita meid leida tee Sinu valguse ja tõe juurde. Aamen.

OLED OODATUD JAANI KIRIKU VALVESSE

„Ma rõõmustasin, kui mulle öeldi: „Lähme Issanda kotta!”” Ps 122:1, Palveteekonna laul

Taas on ilmunud teatmik „Teeliste kirikud”, kus tutvustatakse Eesti unikaalseid sakraalhooneid: kirikuid, kabeleid, palvemaju ja kloostreid. Teatmikus on kaardid vajaliku lisainfoga. Trükiseid-reisijuhte jagatakse osalevates kirikutes ja kohalikes turismiinfokeskustes. Samuti saab infot kirikute kohta internetist www.teelistekirikud.ekn.ee. Läbi ajaloo on Eestimaale ehitatud väga palju kirikuid ja palvemaju, mis moodustavad olulise osa meie kultuuripärandist. Eesti Kirikute Nõukogul on hea meel taas kutsuda kõiki külastama nii tuttavaid paiku kui ka avastama uusi.

Haapsalu toomkirik on avatud muuseumi kaudu iga päev ja teeliste pühapäeviti kell 10–12.30. Haapsalu Jaani kirik on teeliste ja palveränduritele avatud suvehooajal reedeti kell 11–14, laupäeviti kell 11–17 ja pühapäeviti kell 13–16. Ootame vabatahtlikke abilisi Jaani kiriku valvesse: nii neid, kes on juba varem kirikuvalvuriks olnud, kui ka neid, kes seda veel kunagi teinud pole. Sa ei pea oskama peast kiriku ajalugu ega rääkima mitut võõrkeelt, sest võid teelisi vastu võtta ka ainult naeratuse ja tervitusega. Saad suurepärase võimaluse argirutiinist välja astuda, mõneks tunniks aeg maha võtta ja olla iseendaga, nautida kuumal suvepäeval jahutavate müüride kaitset, kuulata vaikust ja tunda inglipuudutust. Kui soovid, võid olla teeliste saatja, toetav kuulaja ja koguduse visiitkaart. Oma valmisolekust anna teada Lia Salumäele tel 53039835.

NATUKE NALJA

Raamatust „Kirikunaljad II” Johannes Esto Ühing, Tartu 2000

Pidusöögil istub katoliku preester rabi kõrval. Kandiku mahlaka küpsetatud piimapõrsaga laseb rabi naeratades mööda viia.

Preester küsib: „Millal te küll niimoodi teada saate, kui hõrgutavalt maitseb selline põrsake?” „Teie pulmas,” vastab rabi.

☺☺☺

Grünspan läheb oma naisega muuseumi. Nad vaatavad vanade meistrite töid ja jõuavad suure maalini, mille all seisab: Tizian. Püha perekond põgenemisteel.

„Sa vaata vaid!” ütleb Grünspan naisele. „Põgenikud! Mingit vara neil ei ole, aga lasevad end Tizianil maalida.”

☺☺☺

Vene kosmonaut Gagarin tuleb kosmosest tagasi. Banketil kutsub Hruštšov ta kõrvale: „Ütle ausalt. Kas nägid seal ülal... no tead küll... *Teda?*” Kosmonaut noogutab vaikides.

„Seda ma arvasin,” sosistab Kremli boss mornilt. „Aga vaata, et sa teistele midagi ei ütle! Mõistad?”

Mõne aja pärast kutsub Moskva metropoliit kosmonaudi nurga taha ja küsib sama küsimuse. Gagarin raputab pead.

„Seda ma kartsin,” pomiseb metropoliit habemesse. „Kuid mitte ühtki sõna teistele! Palun!”

FOTOMEENUTUSI MAIKUUST

- 4. mail andsime oma panuse „Teeme ära” talgupäevasse. Fotod Mart Salumäe

- Emadepäeval pakuti kirikulistele torti ja lastekiriku lapsed jäid suvepuhkusele. Jätkame taas septembris. Fotod Heino Kahem

- 14. mail toimus Lääne-Nigulas EELK Lääne praostkonna sinod. Foto Illimar Toomet

- 18. mail peeti Haapsalu Jaani kirikus emeriitpeapiiskopi Kuno Pajula 100. sünniaastapäeva puhul mälestuspäev ja avati näitus „Peapiiskop Kuna Pajula 100”.
Fotod Mart Salumäe

- 25. mail tegi kiirvisiidi Haapsallu meie sõpruskoguduse grupp Loviisa Agricola kogudusest, kellega koos pidasime Taizé palvuse Jaani kirikus. Fotod Mart Salumäe

SÜNNIPÄEVAD JUUNIS 2024

1. juuni	Tõnis Sähk Kenert Rehkalt	
2. juuni	Hardi Vinkelberg Maija Kaisa Oja	10
3. juuni	Laine Kera Gabriel Laanepuu-Westrum	83
4. juuni	Indrek Leit Merel Keldrima Kerli Süster	
7. juuni	Karli Kliss	
8. juuni	Arne Rankla	
9. juuni	Kristi Raidla	
11. juuni	Scarlet Lämmergus	
12. juuni	Kalle Jätsa Getter Küttis	
13. juuni	Alexandra Drabold	
14. juuni	Erki Holmberg Kalle Kelviste Susanna Alliku	50
15. juuni	Anne Männiste Reio Engman Daniel Öövel	82
16. juuni	Anneli Tsarents Tarmo Barndök Claudia Oks Emily Cramer Lauren Maisalu	45
17. juuni	Madis Padu	
18. juuni	Eve Trei Lydia Kalda	
19. juuni	Jana Raag	
22. juuni	Madis Kütt	
23. juuni	Aasa Bander	90
24. juuni	Jaan Kuzin Allan Kalamees	
25. juuni	Maria Strauss Mirjam Behrendt Harsel Holm	35
27. juuni	Alari Engman Gerreth Kõiv	
28. juuni	Indrek Reppo	15
29. juuni	Ruth Laasi Virgo Šuman	25

PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE!

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS

Kantselei 473 7166, Kooli 6, 90501 Haapsalu
Õpetaja 5346 7922
E-post haapsalu@eelk.ee
Koduleht haapsalu.eelk.ee
Facebook facebook.com/Haapsalukirik
Pangakonto EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank),
EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS
Registrikood 80210533

Koguduse kantselei avatud kolmapäeval ja reedel kell 10–14.

Kohtumine koguduse õpetajaga palume varem kokku leppida.

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Palume teie abi, et infokiri jõuaks võimalikult paljude huviliste postkasti. Teatage soovijate e-posti aadressid koguduse kantseleisse. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja ettepanekuid, millest Johannese Sõnumites lugeda soovitakse.

Jaani kirik on avatud reedeti kell 11–14, laupäeviti kell 11–17 ja pühapäeviti kell 13–16.

Toomkirik on avatud iga päev kell 10–18, sissepääs piiskopilinnuse muuseumi kaudu. Teelistele on toomkirik avatud pühapäeviti kell 10–12.30. Koguduse külalistele avatud ettetellimisel.

Piiskopilinnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt linnus.salm.ee/sundmuste-kalender/.

EELK tegemistest saab lugeda e-kirik.eelk.ee, eelk.ee ja www.eestikirik.ee.

TOIMETUS

Mart Salumäe	mart.salumae@eelk.ee , 5346 7922
Tiit Salumäe	tsalumae@yahoo.com
Kristel Engman	engmankristel@gmail.com
Lia Salumäe	salumae.lia@gmail.com
Maria Strauss	mariastrauss@gmx.de
Sirje Jätsa	sirjejatsa2@gmail.com
Teno Ilves	teno.ilves@gmail.com
Anne Vooremaa	annevooremaa933@gmail.com
Heli Tammik	vanakaru11@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008.

Issand, Sina tead, et kõik me soovime maa peale rahu!